

BO'LG'UVSI TARBIYACHILARDA OTA-ONALAR BILAN HAMKORLIK QILISHDA KOMMUNIKATIV KOMPETENTLIKNI SHAKLLANTIRISH

N.Haydarova-QDU doktoranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada bo'lajak tarbiyachilarning ota-onalar bilan samarali hamkorlik qilishida kommunikativ kompetentlikning ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, pedagogik ta'lim jarayonida bu kompetentlikni shakllantirishning samarali usullari ko'rib chiqilgan. Amaliy misollar va metodik yondashuvlar orqali mavzuning dolzarbligi asoslangan. Bo'lg'uvsi tarbiyachilarda ijtimoiy-psixologik ko'nikmalarni rivojlantirish yo'llari ochib berilgan. Maqola tarbiyachi tayyorlash tizimidagi o'zaro aloqalarning sifatini oshirishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: kommunikativ kompetentlik, tarbiyachi, ota-onalar bilan hamkorlik, pedagogik ta'lim, kasbiy tayyorgarlik.

Zamonaviy ta'lim tizimida tarbiyachining faqat bilim beruvchi emas, balki ijtimoiy hamkorlikni yo'lga qo'yuvchi shaxs sifatida shakllanishi dolzarb masalalardan biridir. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim bosqichida tarbiyachining ota-onalar bilan samarali muloqot olib borishi, ular bilan pedagogik hamkorlik o'rnatishi bolaning shaxsiy rivojlanishi uchun muhim omil hisoblanadi. Bunda bo'lg'uvsi tarbiyachilarda kommunikativ kompetentlikning shakllanish darajasi alohida e'tiborni talab etadi.

Mazkur maqolaning asosiy tadqiqot maqsadi – bo'lg'uvsi tarbiyachilarda ota-onalar bilan hamkorlik qilish jarayonida zarur bo'lgan kommunikativ kompetensiyani shakllantirish yo'llarini ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilishdir.

Maqolada quydagi masalalar echimiga e'tibor qaratildi:

- Kommunikativ kompetentlik tushunchasini aniqlashtirish;
- Ota-onalar bilan hamkorlik qilish shakllari va usullarini o'rganish;
- Bo'lg'uvsi tarbiyachilarda kommunikativ kompetensiyani shakllantirishning samarali metodlarini asoslash;
- Mavzuga oid tavsiyalar ishlab chiqish.

Kommunikativ kompetentlik – bu shaxsning turli ijtimoiy vaziyatlarda samarali muloqot qilish, suhbatdosh bilan to'g'ri munosabat o'rnatish, fikrni aniq va tushunarli ifodalash, tinglash va empatiya ko'rsatish ko'nikmalaridan iborat murakkab kompetensiyadir. Bu tushuncha ilk bor D.Hayms tomonidan kiritilgan bo'lib, keyinchalik pedagogika va psixologiyada keng tadqiq qilingan.[1]

Pedagogik kontekstda kommunikativ kompetentlik quyidagi komponentlarni o'z ichiga oladi:

- Til va nutq madaniyati;
- Psixologik sezgirlik (empatiya);
- Ijtimoiy-madaniy moslashuvchanlik;
- Muammoni tahlil qilish va yechim topish ko'nikmasi;
- Muloqot strategiyalarini qo'llash malakasi.

Ota-onalar bilan hamkorlik: pedagogik yondashuv

Ta‘lim muassasasi va oila o‘rtasidagi hamkorlik – bu bola shaxsining har tomonlama rivojlanishini ta‘minlaydigan asosiy omillardan biridir. Ota-onalar bilan hamkorlikning quyidagi shakllari mavjud:

- Yig‘ilishlar, ochiq mashg‘ulotlar, ota-onalar konferensiyalari;
- Maslahatlar, trening va psixologik suhbatlar;
- Onlayn aloqa (messenger, maktab platformalari orqali);
- Jamoaviy tadbirlar (bayram, sport, ekskursiya va b.).

Hamkorlik faqatgina ma‘lumot yetkazish emas, balki ikki tomonlama ishonchli muloqotni o‘rnatishni talab etadi.

Kuzatishlar shuni ko‘rsatadiki, pedagogik amaliyot jarayonida bo‘lg‘uvsi tarbiyachilarning ota-onalar bilan muloqot qilishda bir qancha muammolar kuzatiladi:

- Nutqdagi noaniqlik va qo‘rquv;
- Muloqot davomida psixologik to‘siqlar;
- Konflikt vaziyatlarini boshqara olmaslik;
- Ota-onalar bilan muloqotda yetarli tashabbus ko‘rsata olmaslik.

Bularning sababi ko‘pincha kommunikativ kompetensiyaning yetarli darajada shakllanmaganligida bo‘ladi.

Bo‘lg‘uvsi tarbiyachilarda mazkur kompetensiyani shakllantirish quyidagi metodlar orqali amalga oshiriladi:

1. Trening va rol o‘yinlari: Talabalar ota-onalar bilan muloqot jarayonlarini sahnalashtirib, real holatlarni mashq qiladilar.
2. Simulyatsiya mashg‘ulotlari: Aniq vaziyatlar asosida kommunikativ strategiyalarni sinovdan o‘tkazish.
3. Refleksiya asosidagi tahlil: Amaliyotdan so‘ng o‘z faoliyatini tahlil qilish, xatoliklarni ko‘rish va to‘g‘rilash.
4. Psixologik seminarlar: Tinglash madaniyati, stressni boshqarish, konfliktsiz muloqot o‘rgatiladi.
5. Tajriba almashish: Amaldagi tarbiyachilar bilan uchrashuvlar va suhbatlar orqali real muloqot tajribasi olinadi.

Mazkur muammo doirasida quydagi **xulosa va tavsiyalarni berish o‘rinlidir.**

Bo‘lg‘uvsi tarbiyachining ota-onalar bilan hamkorlikda muvaffaqiyatli ishlashi uchun zarur bo‘lgan asosiy omil – bu kommunikativ kompetensiyadir. Bu kompetensiya nafaqat professional tayyorgarlik, balki shaxsiy psixologik barqarorlik va empatiya kabi jihatlarni ham o‘z ichiga oladi. Shuningdek,

- Oliy ta‘lim muassasalarida maxsus kurslar (masalan, "Pedagogik kommunikatsiya") joriy etilishi kerak.
- Pedagogik amaliyotda ota-onalar bilan real muloqotga kirishish imkoniyatlari kengaytirilishi zarur.
- Talabalar uchun muntazam trening va mahorat darslari tashkil qilinishi kerak.
- Amaldagi tarbiyachilar bilan mentorlik asosida ishlash tizimini joriy qilish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abduraxmonova N., Ergasheva S. (2023). *Pedagogik amaliyot vositasida talabalarni ota-onalar bilan hamkorlik qilishining mazmuni*. Open Science.
2. Zarifova Z.M. (2023). *Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyachi va ota-onalar hamkorligi*. Bestpublication.org.
3. Ziyayev, A. N. "PRIMARY EDUCATION AND AESTHETIC SENSE TRAINING." *INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCH IN COMMERCE, IT, ENGINEERING AND SOCIAL SCIENCES* ISSN: 2349-7793 Impact Factor: 6.876 16.06 (2022): 62-64.
4. Ziyayev, A. N. "PEDAGOGICAL ASPECTS OF THE USE OF EDUCATIONAL VALUES IN THE SPIRITUAL DEVELOPMENT OF STUDENTS." *INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCH IN COMMERCE, IT, ENGINEERING AND SOCIAL SCIENCES* ISSN: 2349-7793 Impact Factor: 6.876 16.06 (2022): 86-88.
5. Зияев, Адхам Нисолмухамматович. "ПРАВИЛА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ." *Conferencea* (2023): 143-148.
6. Зияев, Адхам Нисолмухамматович. "ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МЫСЛЕЙ МЫСЛИТЕЛЕЙ В ЭСТЕТИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ УЧАЩИХСЯ." *E Conference Zone*. 2023.